

ARMENIAN
PROVERBS

AND

SAYINGS

TRANSLATED INTO ENGLISH

BY THE

R.^D G. BAYAN

FOURTH EDITION

VENICE

Academy of S. Lazarus

1932

ARMENIAN
PROVERBS AND SAYINGS

TRANSLATED INTO ENGLISH

ARMENIAN
PROVERBS
AND
SAYINGS

TRANSLATED INTO ENGLISH

BY THE

R.^D G. BAYAN

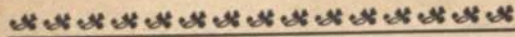
FOURTH EDITION

VENICE
Academy of S. Lazarus
1932

THE
PROVERBS

OF
SALOMON
AND
OTHER
WISDOM
LITERATURE

EDITED
BY
JAMES
M. GIBSON

There are, perhaps, but few proverbs and wise sayings, among any people, which are not at the same time the common property of all nations, and if the spirit of the proverb has been preserved, they are changed in form, in the translation from one language to another.

They convey nearly the same meaning, but they have lost their originality; and it is just this originality that imparts to them the gravity, and the savour of «a proverb».

In one nation a proverb, conveys simply what the words express in their primitive sense; to another a mere whimsical idea is suggested, which however imparts to it the pitch of originality.

It might appear that the proverb has been distorted, but on closer examination - gentle reader - it will be found to possess that charm, to the people, into whose tongue it has been translated; imparted by, and stamped with the skill, and genius of the translator, hence its newness of form is no deterioration from its original piquancy of style.

Among the thousand proverbs and wise sayings in daily use among the armenian people, we have ventured to select a few with the hope that our choice has been judiciously made.

Though we have not always observed a literal translation, we have not lost sight of the meaning, and spirit of the originals, and have as far as the language would allow, maintained their originality and turn.

Chiefly have we followed the above course in our English translation, and thus with the hope of imparting some little pleasure—in the hours not devoted to the sterner occupations of life—we place our little book in the hands of the indulgent and gentle reader.

P. B.

ARMENIAN
PROVERBS AND SAYINGS

TRANSLATED INTO ENGLISH

*Ասեղը ուր որ մանէ, զերձանը ետեւէն
կ'երթայ:*

Where the needle passes, the thread
passes also.

*

*Աստուծոյ աչքը որ բաղցը լինի, մատաղի
գառն իրան սարով կու գայ դուռ:*

If you are favoured by the sky, the
lamb of the feast will come of
itself to your door.

*

Աստուած ամէն շնորհք մի մարդի չի տար:
God does not bestow all his bles-
sings on the same person.

Առիւծը մեռաւ, բայց մորթը հոն է:

The lion is dead, but his skin is there.

*

Ամէն հաւկիթ երկու դեղնուց չունենար:

Every egg has not two yolks.

*

Աղջիկ ունեցող մօրը ձեռքը ծոցը կ'ըլլայ:

The mother who has a daughter always has a hand in her purse.

*

Ամէն մարդ իր խաւկինին տակը փայտ կը դնէ:

Every one places wood under his own pot.

*

Ամէնքը արտ կը ցանեն՝ շիտակ կը բուսնի, իմ ցանածս ծուռ կը բուսնի:

Every one's grain grows straight, mine grows crooked.

*

Ամպի գոռալնու գէօբայ՝ անձրև չի գալ:

The clouds that thunder do not always bring rain.

*

Այնպէս գեղեցիկ է որ մութ պատերուն
լոյս կու տայ:

He is so handsome that the walls reflect his beauty.

*

Անպտուղ ծառին քար նետող չըլլար:

Nobody casts stones at a fruitless tree.

*

Անհունար մարդի լեզուն՝ երկար կ'ըլնի:

The tongue of the fool is always long.

*

Ան ջուրէն վախցիր, որ ոչ կը թշշայ և
ոչ կը խշշայ:

Mistrust the water that does not warble, and the stream that does not chirp.

*

Աջովը գարի կու տայ, ձախովը հաւկիթ
կը փնտռէ:

He feeds the hen with one hand
and with the other he looks for
her egg.

*

Առանց արագադի ալ կը լուսանայ:

The day can dawn without the
cock's crowing.

*

Անհոգին հոգը Աստուած կը հոգայ:

God helps the careless man.

*

*Անձրև օրը հաւերուն ջուր տուող շատ
կ'ըլլայ:*

When it rains, everybody brings
drink to the hens.

*

Ասեղով հոր կը փորէ:

He digs his well with a needle.

*

Ամէն հատիկ՝ մարգարիտ չէ:

Every grain is not a pearl.

*

*Ամէն մէկ խօսքդ մէկ ճալահիր ավի, ա-
մա ո՛ւմ ասես:*

Your words are jewels, but to whom
do you offer them?

Your words are jewels, but to whom
do you utter them?

*

Մտա լինի որ քամի չդաշի:

Where is there a tree that is not
shaken by the wind?

*

Քայլը համբանք չի գիտեր:

The wolf knows no reckoning.

*

Երկու երնէկ զիրար չի գտնայ:

Two good fortunes never come to-
gether.

*

Աղուէսը փուշին վրայ մէյմը կը նստի:

The fox sits but once on the thorns.

*

*Գողը գողէն գողացաւ, Աստուած վերէն
զարմացաւ:*

One thief has robbed another thief,
God was surprised from above.

Ան վաղ էր՝ որ էշը կաղ էր:

It was when my ass crippled itself.

*

Իմ հացս աղ չունի:

My bread has no salt, (My good acts are not known).

*

Աշխարհը խալկին, ինք մէջը շերեփ:

The world is a pot; man a spoon in it.

*

Գողը մեկ մեղք տարաւ, կորցընողը հարիւրն:

The robber has only committed one crime, the robbed one hundred.

*

Արծիւը իր փետուրներէն շինուած նետով կը վիրաւորուի:

The eagle is killed by the arrow made with its own feather.

*

Թիթեռնիկը ծառն է ելեր, ինչ կայ չկայ վար է թափեր:

The butterfly posed on the branch
would have all on the tree to fall.

*

The butterfly seated on a branch
fears it will break.

*

Աշխարհքս լայնարձակ է, քնչ օգուտ որ
սիրտս նեղ է:

If my heart be narrow what avail
to me that the world is large?

*

Հարստի հարստութեան չես կարող հաս-
նիլ, զրացի եղիւր նրան:

If you cannot become rich, be the
neighbour of a rich man.

*

Ապրիլ կայ երկաթ է, ապրիլ կայ ար-
ծաթ է:

There is a life of iron and a life
of silver.

*

Մուտք կ'ոտանաւորի, բայց չերթար:

The lie runs but does not go far.

Աղուէսը մեր մարագը ձագ է հաներ, մեր
թագիին հեղութենէն է:

Our dog is so good that the fox
has pupped in our poultry-house.

*

Խօսքը արծաթ, լռութիւնն ոսկի:

Speech is silver, silence is gold.

*

Ամէնքն ալ աղա, հապա մեր ջաղացը
ո՞վ աղայ:

If every one becomes lord who shall
turn our mill?

*

Քարի տակ կը մնայ, խօսքի տակ չի մնար:

The stones crush him, the words
do not.

*

Աւելի պատառ փոր չէ ծակում:

A mouthful more does not pierce
the belly.

*

Հարբածին խեղօք խօսքն ալ օղը կը ցնդի:

The drunkard's wise words fly with
the wind.

*

Թռչունը կուտով կը բռնեն, մարդը՝ ար-
ծաթով:

Birds are caught with grains and
man with money.

*

Ինչ տեղ վերք կայ՝ գրքը չկայ. ինչ տեղ
գրքը կայ՝ վերք չկայ:

Where there is a Georgian, there
is no book; where there is a book,
there is no Georgian.

*

Գեանի յատակին ալ գանձ չատ կայ. մեզ
ի՞նչ:

Much riches are under the earth
what profit for us?

*

Առանց խոնկի մով ուխտատեղ կ'երթայ:

He goes on a pilgrimage without
incense and taper.

Հարուստը մեռնի՛ աշխարհը թնդայ, աղ-
բատը մեռնի՛ մարդ չիմանայ:

If a rich man dies all the world
is moved, if a poor one, nobody
knows it.

*

Թուրքն ըսեր է. կե՛ր՝ յետոյ խօսէ. Հայն
ըսեր է. թէ՛ կեր թէ՛ խօսէ:

The turk said: Eat first and speak
afterwards; the Armenian said.
Eat and speak at the same time.

*

Արաղան կտորի նէ, խրատ տուող շատ
կ'ըլլայ:

After the carriage is overturned,
many say how to rise it.

*

Գայլին ահիցն գեղ չյիշենք:

Should the fear of the wolf make
us forget our village?

*

Առաջ գետին անցըը գտիր, ետըը ջուր
մտիր:

Look first for the ford, and then
pass the river.

*

Իշուն գոցին ըսեր են. ձայնդ անսպան.
ա՛լ գոցը չէ կարեր:

One day the ass began to bray,
they said to him; What a beau-
tiful voice!

— Since then he always brays.

*

Առաջ շիւ էր, արեգակը զարկաւ կուրա-
ցաւ:

He was squint-eyed, the sun made
him blind.

*

Արիւծը ճանճ չի բռնիր:

The lion does not catch flies.

*

Առաջ լուծ ու կամդ պատրաստիր, ետոյ
զիժ մոզու ականջիցը բռնիր:

Prepare first the yoke and then you
will hold your violent ox by the
ears.

Իշուն հարցուցին խոնարհ սփռ է: — Մա-
լուխը գիտէ, ըսաւ:

The ass was asked: Where is thy
house? He answered:—The sting
knows it.

*

Առիւծը կատուին չեմ խղզել տար:

I do not advise the cat to strangle
a lion.

*

Մուկը կատուին միշտ գէշ երազ կը տես-
ցընէ:

The cat causes bad dreams to the
mouse.

*

Այնպէս խօսք մ'ըսաց որ ակն, ի մա-
տանւոջ:

His word shines as a diamond in
a ring.

*

Այնպէս ըրէ որ կամրջի տակի ջուրը
չփախցունես:

Arrange yourself so as not to have

to remount the water under the
bridge.

*

*Այնպէս կը սիրեմ, որչափ աչքս մութը
կամ փոշին:*

I like him just as the smoke in
my eyes.

*

Ոսկին մութ տեղ լոյս կու տայ:

Gold shines in obscurity.

*

Ոնուշ քուն կ'ըլլայ ում կողը տաք է:

When one has warm shoulders, he
sleeps softly.

*

Ան պատին ան ծեփը կը բաւէ:

For such a wall, such cement.

*

*Ուտեմ տենդիմ, չուտեմ տենդիմ. լաւ է
ուտեմ տենդիմ:*

Whether I eat or not I shall have
the fever, so better eat and have
the fever.

Անջուր մի՛ բորիկանալ:

If a river is dried up do not prepare your feet.

*

Ուրիշին աչքը բեզի լոյս չի տար:

We cannot see with the eyes of others.

*

Երեխին բան ղիր, հետը գնա:

If you send your child on an errand, go with him.

*

Ազահն է աղքատ, աղքատն աղքատ չէ:

The real poor is the miser, not the actual poor.

The miser is the real poor.

*

Երկաթ ծամելու համար, պողպատէ ականեր պէտք է ունենալ:

To masticate iron, steel teeth are required.

Ազոսւին ընկեր եղողը, աղբիւսէ դուրս
 ելլելու չէ:

He who takes the raven for com-
 panion, must not come off the
 dunghill.

*

Ազոսւին տեսած սերմը չի կանաչանար:

Grain sown does not grow if the
 raven has seen it.

*

Երկինքէն է իջեր, ստրերն ամպոս է:

He comes down from heaven, and
 appears still to march on the
 clouds.

*

Ազնիւ պատարը չտայ յագեւոյն դուլ և
 դողար:

The choicest meal does not satisfy
 the glutton.

*

Աժան բանը թանկ կը լճըննայ, թանկը՝
 աժան:

That which costs nothing, is good

for nothing, and the dearest is
the cheapest.

*

*Էջը ինկաւ գարու հորը, ասաց. — Ան լաւ
է քան զմեր գոմը:*

The ass which fell into a granary
(of oats) said:—It is better here
than in our stable.

*

*Չմհոր բաղնապան ըլլաս, ամառը այգե-
պան:*

The winter be bath-keeper, the
summer vine-keeper.

*

*Կարճի է վարդը ծովի միջում և մանիշակը
կրակին առջին դիմանալ:*

Can the Rose live in the sea, or
the Violet in the fire.

*

Ախորը ծուռ է, կովը կաթ չի տար:

If the stable be crooked, the cow
will give no milk.

Կուշտը ահօթուն մանր կը բրդէ:

He who is satisfied gives small pieces to the him hungry.

*

He who has well eaten gives but small pieces to him who is hungry.

*

Ականջիդ օդ ըլլան ըսածներս:

All my advice be like rings on your ear.

*

Կուտը մեր տունն է ուտում, հակիրթները գոռներում է ածում:

Our hen eats our grain, and lays for our neighbour.

*

Հանգիստ ջուրը, հանդարտ գետը կը փորէ զընթարները:

Sleeping waters and calm streams, consume the borders.

Աղէկութիւն ըրէ՛ ծովը թապէ՛, ծովը չբե-
րէ նէ, ալիքը կը բերէ:

Do good and throw it into the sea,
if the sea does not render it to
you its waves will do.

*

Ուր տեղ շուն մը գզուի, հոն կը գըտ-
նուի:

He always is there where they
shear a dog.

*

Ջուր է մաղում:

He who sifts water, does nothing
useful.

*

Աղէկ է խելօքին հետ քար կրել, քան
խելին հետ ուտել խմել:

It is better to carry stones with a
wise man than partake the meal
of a madman.

*

Աղուէտին հարցուցին. — Վկադ ո՞վ է: Ա-
սաց. — Պոչս է:

The fox was asked: Who is thy witness? - My tail, answered he.

*

Ջուրը զնացած ճամբան չի մոռնար:

The water does not forget its course.

*

Ամէն ջուր գերան չի բերեր:

Every stream does not bring wood.

*

Աղբատ երկցու բարոզը չանցուի:

The sermon of a poor priest is not heard.

*

Սեւ օձը տեսնողը, սեւ գաւազանէն կը վախնայ:

Who has seen a black serpent, is afraid of a black stick.

*

Ամէն մարդու սրտումը մի առիւծ է պառկած:

Every man has in his heart a lion that sleeps.

Լացողին լեզուէն միայն լացողը կը հաս-
կընայ:

Tears are a language, he who
weeps only understands them.

*

Ահը՝ էշը ձիէն վազուկ կ'ընէ:

Fear makes the ass run more ra-
pidly than the horse.

*

Լաւ է սարին տակն ամբջնալ, քանց սա-
րին գլուխը:

It is better to be ashamed below
the mountain than on its top.

*

Աղուէսին հարցին ո՞րն է լաւ: Ըսաց. —
Լաւն ան է որ ոչ ես շունին տեսնեմ
և ոչ շունը ինձի:

The fox was asked:—Which is the
better? He answered:—Neithe to
see the dog, nor be seen by him.

*

Խարբերդու անցածը Բալու կը կարդայ:

Staying in Palou, he knows all

that goes on in Kharpert (Armenian towns).

*

*Մէկ ծաղկով կամ ձիծեռնակով զարուհ
չի գար:*

A single flower or a single swallow
does not announce the spring.

*

Մէկ ձեռքը ձայն չի հաներ:

One cannot applaud with one hand.

*

*Խելօրը ինչուան մտածեց, խելը իր բանը
տեսաւ:*

While the wise was meditating,
the madman has already done
his business.

*

*Ով որ առանց պակասութեան բարեկամ կը
փնտռէ, առանց բարեկամի կը մնայ:*

He who looks for a friend without
a defect will never find one.

*

Մէկ չամիչը օխտը տեղէ կը խածնէ:

He makes seven morsels one raisin.

Խածանին առջեւը կեցիր քան թէ սուս-
դին առջեւը:

Stand rather before the horse that
bites, than before that which
kicks.

*

Հորթը որ կովէն առաջ անցնի, գայլը
կ'ուտէ:

The calf which goes before the cow
is devoured by the wolf.

*

Ով որ փող ունի՝ խելը չունի. ով որ
խելը ունի՝ փող չունի:

He who has money has not always
wit, he who has wit has not
always money.

*

Մի սատակիր իմ էշս, զարուն է բաց-
վում եօնճէն է ծլում:

O my ass! do not die yet, the spring
is coming, and the trefoil is gro-
wing.

*

Ոտքդ քարին զարնուի, խղճմտանքդ քննէ:

When you stumble consult thy
conscience.

*

Արեգակը որ այնչափ բարձր ու լուսա-
ւոր է, մէկ փոքր ամպը կը ծածկէ:

The sun which is so high and shi-
ning is hidden often by a small
cloud.

*

Բանը կը հանէ սրտին գամը:

Words draw the nails from the
heart.

*

Գայլին ձագը կըթելով գառ չըլլար:

A baby wolf becoms no lamb by
education.

*

Գլուխդ որ ցաւի՝ ոտքդ կը մոռնաս:

Footache is forgotten, when the
head aches.

*

Զի հեծնէ՝ Աստուած կը մոռնայ. ձիէն
իջնայ՝ ձին կը մոռնայ:

When he rides a horse, he forgets
God, when he comes down from
the horse, he forgets it.

*

Հասակով գանձանքն հեռու կեցիր, վասն
զի Աստուած զլուխն է զարկեր:

Stand far from dwarfs, for God has
stricken them on the head.

*

Էջն որ հարկւորնայ՝ մըջիւններն ալ վրան
կը հեծնեն:

The ass when becomes so old the
ants climb up on him.

*

Մայրը ծեծ ու պատիժ կու տայ, բայց
յետոյ կը համբուրէ:

The mother punishes and strikes
her child, but afterwards kis-
ses it.

*

Ձկան հարցուցեր են. - Ծովէն ինչ խա-
պար: - Բսելիք շատ ունիմ, բայց բե-
րանս լիքն է, ըսեր է:

The fish was asked: Have you news

from the sea? — He answered: have much to say, but my mouth is full of water.

*

Չուէն ելնէ, հոռճին չհաւնէ:

He came out from the egg, and does not like the shell.

*

Ճանճը առիւծին ահանջը կը մտնէ և կը յաղթէ:

The fly enters into the ear of the lion and conquers him.

*

Քամին ասաց մարագին. — Դուռդ բաց արա, դարման տուն ածեմ: Ասաց. — Ո՛չ բուրբաճը կ'ուզեմ, ո՛չ բու տարածը:

The wind said to the granary: Let your door open. I will bring all that you want. — The granary answered: I do not wish neither what you carry to me, nor bring what you carry from me.

*

Ձուրը իյնողը անձրեւէն չի վախեր:

He that falls into the water, is not
afraid of the rain.

*

*Ջրհորը չորնալէն վերջ յարգը կը ճանչ-
ցուի:*

When the well is dried up, then
its value is known.

*

Սաղը հաւին գրաւական տալ:

Exchange a goose for a hen.

*

*Ծալկես՝ առնող չի կայ, ալկես՝ առնող
չատ:*

You carry a load, nobody aids you;
when you are discharged, every
one runs to.

*

*Սարին անհոտ ծաղիկն էլ իրան տեղն
ու փառքը վարդի հետ չի փոխել:*

The flower without perfume on the
top of the mountains, would not
cede its place and its happiness
to the rose of the garden.

Չուրը ինողը՝ ձեռքը փրփուրներուն կը
նետէ:

He that falls in the sea, takes hold
of the scums to be saved.

*

Շատ լաւ աղջիկ է: — Ինչէն յայտնի
է: — Մայրը վկայեց:

She is a very honest girl. — How
do you know it? — Her mother
affirms it.

*

Կաշառք տուողին՝ մութ տեղը լոյս կու
տայ:

He who corrupts with presents,
turns darkness light into.

*

Պայլն որ ձերանայ, շներուն խաղալիք
կ'ըլլայ:

When the wolf is old the dogs laugh
at him.

The old wolf is the sport of dogs.

*

Հեշտ է քարին խոտ բուսցնել, քան թէ
քեզի խօսք հասկցնել:

It is better to grow grass on the stones rather than to make you understand.

*

*Մարագը հորթը կը հասացնի, սնտուկը՝
երկիւն:*

The calf wastes the contents of the rack, the child the saving of the house.

*

Մէկ աչքն մէկալին չի հաւատար:

One eye does not confide to the other.

*

Ուզար իր կուզը չի տեսներ:

The camel does not see his hump.

*

*Մէկին փողն որ աւելնայ, տանը սիւնը
ծուռ կ'երևնայ:*

When one's fortune augments, the column of his house appears to him crooked.

Մէկ տեսնելիս բարեկամ, երկու տեսնելիս՝ աղբար:

At first sight, friend; at second meeting, brother.

*

Գայլը բուրդը կը փոխէ, բայց բնութիւնը չի փոխեր:

The wolf changes its skin, but not its nature.

*

Գայլը թողածը կ'ափսոսայ, հովիւը՝ յափըջտակածը:

The wolf regrets what he has left, and the shepherd what he has lost.

The wolf regrets what it has left to the shepherd, and the shepherd what the wolf has taken from him.

*

Բերանդ բանալու՝ աչքդ բաց:

Instead of opening your mouth, open your eyes.

Գայլը բաղցածութենէ չէ կրցած բալիւ,
ըսեր են. — Տեսէք այնչափ կերեր է որ
չի կրնար բալիւ:

When one sees a wolf enfeebled
by hunger, who cannot any lon-
ger walk, he cries: See, it has
eaten too much, it cannot move.

*

Բերանը սոսկ չի թրջեր:

No lentils remain wet in babler's
mouth.

*

Բերանին լեցուն է, փորերին պարապ:

He has the mouth full and the
belly empty.

*

Գայլը ամպոս օրը կ'ուրախանայ:

The wolf rejoices with a covered
sky.

A covered sky is the joy of the
wolf.

*

Անողին աչքը՝ ծախողին ձեռքը կ'ըլնի:

The eyes of him who buys, are in
the hands of him who sells.

*

*Ոչխարին առջեւը խոտ ձգելուն պէս, գմա-
կին կը նայի որ զիրցան:*

As soon as the owner puts the herb
before the sheep, he looks im-
mediately to see if its tail has
become fat.

*

*Ասորգին երեսը թքեր են, թաթաւ կու
գայ, ըսեր է:*

Spit at the face of an insolent man,
he will say: - It rains.

*

*Բարեկամին հետ կերուխում ըրէ, առու-
տուր մի՛ ըներ:*

Dine with thy friend, but do no
business with him.

*

Բարեկամը նեղ օրն է պէտք:

A friend is necessary in difficult
days.

Քեռին տակ էջը չի գոար:

The ass does not bray when loaded.

*

Շանը կաղութիւնը մինչև աղուէսի տեսութիւնն է:

The hound is lame till he has seen the fox.

*

Մէկին քառասուն օր խել կանչեր են՝ խենթեցեր է:

Having called a man a fool for forty days, he became a fool.

*

Քարեկամին հացը՝ թշնամու պէս ուտելու է:

Eat a friend's bread as if it were an enemy's.

*

Շատ գիտցողը՝ շատ կը սխալի:

Who knows much, mistakes much

*

Խօսքը կորիճին կէսն է, տուած խօսքը կը կատարէ:

An honest man keeps his promise.

*

Բարեկամ ինձի չ'օգնող, թշնամի ինձի
չ'վնասող, երկուսը գոյգ մը օղ:

The friend who does not help me,
the enemy who does not injure
me, are both a pair of ear-rings.

*

Հաջել չգիտցող շունը, վրան գայլ կը
բերէ:

The dog that does not bark, him
brings wolf upon.

*

Մեջի լեզուն Տէրը կը հասկնայ:

Words of the dumb are understood
only by the Lord.

*

Յաջողութիւն և ձախորդութիւն եղբայր են:

Misfortune and fortune are bro-
thers.

*

Մըջիւնը պրտիկ ա, համա ապւանի ախանջ
ա մտնում:

The ant is very small, but it enters into the ears of the lion.

*

Նեան ու խօսքը դուրս թռչելէն վերջ, ալ
եւ շէն դառնար:

Arrows, as the words, once darted,
do not return.

*

Մահը տեսածին պէս՝ ջերմին գոհ կ'ըլ-
լայ:

At the sight of death, man calls
after the fever.

*

Քաղցած հար՝ երազը կուտ տեսնելով,
թաւը սարով փորելուն՝ վար կ'իյնայ:

A hungry hen dreaming of grain,
begins to scratch with its claws
and falls from the perch.

*

Մէկ ծաղկէն՝ օձը թոյն կը շինէ, իսկ մե-
ղուն՝ մեղր:

From the same flower the serpent
draws its poison, and the bee its
honey.

Քոտին ինչ պէտք է թէ հրագը թանկ է:

What matter to a blind man if the
candle is dear?

*

Մէկ բարով պատ չի կայնիր:

A wall is not built with one stone.

*

Մանկութեան ուսմունքը բարի վրայ փո-
րուած է, ծերութեան ուսմունքը սա-
ռին վրայ գրուած է:

Youth's education is carved on sto-
ne: that of old age, on ice.

*

Մէջը նոր տունին, մէջը նոր հարսին՝
ամէն օր մէջէկ բան կը պակսին:

To the new house, like the new con-
sort, every day lack's something,
on one side.

*

Ազահէն բան ուզելը, ջուրի մէջ ծակ փո-
րել է:

To ask a favour from a miser, is
like trying to make a hole in
the water.

*Ազա՛ն մարդուն մի աչքն է կորած, փա-
ռասիրին երկուսը:*

The miser has lost one eye, the
ambitious both eyes.

*

*Ստիակը ոսկի վանդակ զրեւ են, զար-
ձեալ ա՛խ հայրենիք կանչեր է:*

Even in a golden cage, the nigh-
tingale deplores his native land.

*

*Վախկտոր մէկ փոսուռայ տեսնէ, հառայ
կտայ թէ կրակ կայ:*

If the timid sees a glow-worm, he
shouts: Fire!

*

Տազին ի՛նչ պէտք է ոսկի սանտր:

To a bald head a golden comb.

*

Տուն խախուտ, մահանայ կարկուտ:

If the house falls, he accuses the
hail of it.

*

Չաղացքը երկու բարէն, սէրն երկու զլխէն:

As mills require two stones, so
friendship requires two heads.

*

Լուր ան տղայէն, հարբածէն, խեւէն և
կնիկմարդէն:

Will you know a secret? Ask a
child, a madman, a drunkard and
a woman.

*

Խենթին սիրտը՝ լեզուին վրայ է, խելա-
ցիին լեզուն՝ սրտին վրայ:

The heart of the madman is on
his tongue, the tongue of a wise
man in his heart.

*

Մերին աչքովը աղջիկ ան, կէնճին աչ-
քովը ձի ան:

Choose your consort with the eyes
of an old man, and choose your
horse with the eyes of a young
man.

*

Կանայք իմանան թէ երկինքը սէյր կայ,
սանդուխ կը դնեն որ տեսնեն թէ հոն
ի՞նչ կայ:

If women thought there was something curious in the sky, they would find a ladder to get up and see what there was.

*

Լաւ աղջիկը օխտը տղի համ կու տայ:

A good girl is worth more than seven boys.

*

*Լաւ ձին՝ գարին կ'աւելցնէ, զէջ ձին՝
խամշին:*

The good horse increases the oats,
the bad one, the spurs.

*

Կնկան լաւը օրոցքին տակը կ'իմացուի:

The wife makes herself known at
the cradle.

*

*Երբ քաղաք մը երթաս, և տեսնես որ
գտակները ծուռ են զրեք, դուն ալ ծուռ
զիր:*

In a town, if you observe that
people wear the hat on one side,
wear yours likewise.

Հայուն խելքը գլխում ա, վրացուն խել-
քը՝ աչքումը:

The wit of an Armenian is in his
head, that of a Georgian in his
eyes.

*

Մօրուքը համբեր են:

They have counted the hairs of his
beard.

*

Մօրուքս բռնկեր է, կ'ըսէ, կեցիր չու-
պուխս վառեմ:

My beard is on fire: wait till I
light my pipe.

*

Ոտը չթրջած, ձուկ չի բռնուիր:

If you are afraid to wet your feet,
you will never catch fish.

*

Նա քո մեղրն պիտի, նա քո տըզը:

I do not weed neither of thy ho-
ney, nor thy buzzing.

*Որք ջուր չգտնեիր խմելու, որք անցք
չգտնեիր անցնելու:*

Some find no water to drink and
some no ford to pass.

*

*Մէկ ձեռքը մէկալը կը լուայ և երկուսն
էլ խտտակ կ'ըլլան:*

One hand washes the other and
both are clean.

*

*Մի՛ թրճեիր ան ջրհորը, որուն ջուրը խը-
մեր էս:*

Do not spit into the well from
which you have drunk the water.

*

*Շունն ինչչափ վազէ, տիրոջն հետ գեղ
կը մտնէ:*

As much as the dog runs, it co-
mes to the village with its ma-
ster.

*

*Ոսկի բեռով ջորւոյն առջին ամէն բերդի
զոտւրտիք բաց են:*

To the mule loaded with gold, every castle opens its gates.

*

Մէկ ոչխարին երկու կաշի չըլլար:

One cannot extract two skins from a sheep.

*

Որչափ գիտես ալ նէ՛ մէյժը գտակիրդ ալ խորհուրդ հարցուր:

Although you know very much, nevertheless take advice from your hat.

*

Ուզողին մէկ երեսը սե, չտուողին երկուսը:

He who asks one shame; but he who refuses doubly shame.

*

Ուղտապանին բարեկամ եզողին դուռն ու խալկինը մեծ պէտք է:

He who wishes to be the friend of a conductor of camels, must extend his door and prepare a larger kettle.

Ուղտ հեծնողը՝ կուզէ կուզ ման շի գալ:

He that mounts a camel would not
become hunch-backed.

*

*Շատ մի՛ սիրեր՝ ստեղը կայ, շատ մի՛
ատեր՝ սիրելը կայ:*

Don't love much, you might hate,
don't hate much, you might love.

*

Չեմ ուզեր ճէպս ձգէ:

I do not want it, put it in my po-
cket.

*

*Ուղտին քանարպազութիւնը մազէ կար-
մընջին վրայ կ'երեւնայ:*

The dexterity of a camel is known
when he passes on a bridge of
hair.

*

*Ո՛ւմ իսօքը անցուկ կ'ըլլայ: — Հարուս-
տին ու գեղեցիկին:*

Who is preferably heard? — The
rich and the handsome.

Ուշ գտայ, շուտ կորուսի:

I have found it very late, and lost
it very soon.

*

Ալ հեռու է մտիկ դրացին՝ քանց զհե-
ռուն:

He who is nearer to your heart,
is he who is farther from you.

*

Ախ ժամանակ, ժամանակ, այս ի՞նչ օրե-
րու հասանք. նժոյզները յարդ կ'ուտեն,
զարին կ'ուտէ աւանակ:

O time! where have we arrived?—
The courser eats straw and the
ass eats oats!

*

Աղէկ է ձերը տանը՝ թէ որ բիշ մը խելը
չունենայ:

Tha old man at home should not
show too much wit.

*

Աղուէսի փախուստը մինչեւ մուշտակավա-
հառի խանութն է:

The fox's last hole is the furrier's shop.

*

Անժամանակ խօսող արագադի գլուխը կը կարեն:

The cock that crows at an untimely hour must lose his head.

*

Անմիտը միշտ դժբախտ չի մնար, և ոչ իմաստունը՝ մշտնջենական բարեբախտ:

The fool is never unhappy, the wise is not always happy.

*

Պզտիկ մարդիկ՝ մեծ մեծ երազներ կը տեսնեն:

Little minds have great dreams.

*

Պղինձը վար ինկաւ չկտարեցաւ, բայց ձէնը վեր ելաւ:

The copper falls and does not break itself, but the echo brings on high the noise of its fall.

*

Սե սիրտ՝ սպիտակ ատամն:

Dark heart, white teeth.

*

Սէբը սխտոր է բուսեր:

Love has got grown garlic.

*

*Պարտականին երեսը սեւ կ'ըլնի՝ լեզուն
կարճ:*

He who has debts to pay has sad
eyes and short tongue.

*

Պզին ծայրին բանցկով զարնել չըլար:

One cannot give a fisticuf on the
point of a needle.

*

Պղտոր ջուրին մէջ ձուկ բռնելը դիւրին է:

It is easy to catch fish in troubled
water.

*

*Ուղտին ըսին. — Աչքդ լոյս, քեզ քուտակ
ելաւ: — Ի՞նչ անեմ, ասաց, որ իմ բերք
ինձանից վեր չի ընկնիր:*

They told the camel: Good news!
a son is born to you: — What

matter to me, answered he, will it help me to carry the half of my load?

*

*Շատ ապրողը՝ գիտուն չէ, շատ տեղ քա-
լողն է գիտուն:*

The man who has lived longest is not so wise as the man who has travelled most.

*

*Հարստութիւնը՝ գէշին կը սիրունացնի,
վատին լեզու կը տայ, չալախին ջուխտ
տոք, քոսին ա երկու լուս աչք:*

Riches gives beauty to the ugly, feet to the cripple, eyes to the blind, and tongue to the coward.

*

Փարջը՝ ջուրին ճամբան կը կտորի:

The pitcher is broken on the way to the well.

*

Օտարի ձեռքով լաւ է փուշ քաղել:

Thorns must be gathered by stranger's hands, not by his own.

Օձն ամէն տեղ ծուռ կը քալէ, իր բունը՝
շխտակ:

The serpent goes every where crooked, but enters straight into its hole.

*

Քուրդն հարցուցեր է սափրիչին. մազս
ճերմակ է թէ սև: — Երբ առջեւդ թափեմ
կը տեսնես, ըսեր է:

The Kurd asked the barber: is my hair white or black?—The other answered: I will put it before you, and you will see.

*

Անտէր գառը՝ գայլն է կերեր:

The lamb without an owner becomes the prey of the wolf.

*

Գաթան ծոցը պատ բռնել կ'ըլլայ:

Can one fast with the cake in his hands?

*

Գրուստ ասողի մի ձի, որ ասի ու փախչի:

Give a horse to him who tells the truth, that he may escape after telling it.

*

Էշը հեծնալը մէկ ամօթ, իյնալը երկուս:

He who mounts an ass, has one shame, he who falls from it, has two.

*

Թշուառութեան չափն որ անցնի՝ աղէկ նշան է կ'ըսեն:

When a misfortune oppresses you, they will tell you it is a good sign.

*

Պինիին հարցուցին. արածդ շատ է թէ շինածդ: — Շինածս չգիտեմ, բայց, բայց արածս համբանք չունի:

They asked the wine: Have you caused more ruins than you have accomplished good actions? — He answered: I do not know many good actions I have accomplished, but the number of ruins

of which I am the cause is infinite.

*

*Այն մարդուն աչքը որ բունին մէջը կը
խաղայ, անոր փորին մէջ սատանայ
կայ:*

He, whose eyes move in their orbit, has the devil in the belly.

*

*Որ ջուրը զիս կը խղզէ՝ ես անոր ծով
կ'ըսեմ:*

The water in which I drown, I call an Ocean.

*

*Շուներ իրար հետ կռոււմ են, գայլի դէմը
միանում:*

Dogs which fight each other, unite against the wolf.

*

*Մէկ տուն երկու տանտիկին ելնի, տախ-
տըն անաւել կը մնայ:*

The apartment is not well taken, if two wives command the same house.

Չուկն ի ծովին տապակը դնել ի կրակին:

Whilst the fish is in the water, do
not put the gridiron on the fire.

*

Հեզ ձիուն կիցը սաստիկ կ'ըլլայ:

The kick of a quiet horse strikes
strong.

*

*Հայ աղամորդու սիրտը, հայ ծովին ան-
դունդը, երկունսն ալ մեզի համար մութ
են:*

The heart of man and the ground
of the sea are fathomless.

*

Սատանային ալ իր բաժինը տալու է:

One must give the devil his due.

*

*Սառած օձն տաքցընես՝ առաջ բեզի կը
խայթէ:*

Warm a frozen serpent, and it will
sting you first.

*

Խուլն է յաղթեր շատախօսին:

The deaf has conquered the babler.

*

Զարկ զթամբը՝ որ իմանայ էշակը:

Whip the saddle, the ass will feel it.

*

Թեւը դարբնոցը չի գնալ:

The devil does not go to the blacksmith's.

*

Փողը ձեռքի ազտ է, լուացուիս՝ կ'երթայ:

Money dirts the hands, when washed it disappears.

*

Շունը ոչ ինք կ'ուտէ զխոտն, և ոչ գառին կը թողու որ ուտէ:

The dog can not eat the hay, and will not allow the lamb to eat it.

*

Փտած յարդը առողջ եզի փնաս չի տար:

Rotten straw does not injure the sound ox.

Տաշած քարը գետինը չի մնար:

Polished stone does not remain on
the earth.

*

Գետնէն ալ ստակ գտնաս նէ, համբէ ու
ան:

If you find money on the ground,
count it first and then put it
into your pocket.

*

Նայէ որ իմաստուն ըլլաս, բայց սգէտ
երեւնալ սորվիս:

Be learned, but be taken for an
ignorant.

*

Ես քուն՝ բախտս արթուն:

I sleep, fortune watches.

*

Ճերմակ ստակը սև աւուր համար է:

Silver money is to be kept for dark
days.

*

Չուկը ջրին մէջ մեծ կ'երեւնայ:

A fish appears larger in the water than it is.

*

Ուրիշին սուղբակին վրայ զոտ չըլլար:
Generosity from the purse of another.

*

Խելքը հասակումը չէ, գլխումն է:
Wisdom is not in years, but in the head.

*

Հարուստին աչքը վարագուրով կ'ըլլայ:
The eyes of the rich are dim.

*

Սմէն ծաղիկ իր տեսքն ունի, ամէն հասակ իր պէտքն:
Every flower has its perfume, every age its needs.

*

Ուտողը չիտէ, բրդողը գիտէ.
He that eats does not know but he that cuts knows it very well.

Հայրենեաց քարինքը աւելի տաք են քան
Բաբելոնի փռները:

The stones of my native country
are warmer than the oven of
Babylon.

*

Բարեկամը գլխին կը նայի, թշնամին
տարին:

The friend looks at the head, the
enemy at the feet.

